

POSTANOWIENIE

16 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

na posiedzeniu niejawnym 16 maja 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku D. K.

z udziałem L. K. K., K. B. M., M. M.

o stwierdzenie nabycia spadku po A. M., J. M. i H. M.,

na skutek skargi kasacyjnej K. B. M.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Legnicy

z 19 czerwca 2024 r., II Ca 315/24,

Odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestnika postępowania K. B. M. od postanowienia Sądu Okręgowego w Legnicy z 19 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych

funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została spełniona.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lutego 2023 r., I CSK 4691/22).

Według skarżącego w ramach niniejszej sprawy występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania:

„Czy wydziedziczony spadkobierca ustawowy w przypadku pozostawienia przez spadkodawcę jedynie testamentu negatywnego, bądź testamentu, który nie wywołał skutków na skutek odrzucenia spadku z testamentu przez spadkobiercę testamentowego, nabędzie spadek na mocy ustawy?”

Sąd Najwyższy w uchwale z 14 czerwca 1971 r., III CZP 24/71, wskazał, że przez wydziedziczenie – z zachowaniem art. 1008-1010 k.c. – zstępni, małżonek, rodzice spadkodawcy tracą nie tylko prawo do zachowku, ale wydziedziczenie to

obejmuje jednocześnie wyłączenie od dziedziczenia ustawowego (skutek testamentu negatywnego, dla którego poza zachowaniem formy testamentu nie są przewidziane żadne dalsze wymagania).

Jak słusznie wskazał Sąd drugiej instancji, nieważność wydziedziczenia (utruty prawa do zachowku) nie oznacza jednocześnie nieważności wyłączenia od dziedziczenia.

W przedmiotowej sprawie istotnym było to, że spadkodawczyni formułując oświadczenie o wydziedziczeniu uczestników postępowania wyłączyła ich od dziedziczenia jako potencjalnych spadkobierców ustawowych. Samo wyłączenie od dziedziczenia (testament negatywny) nie jest uwarunkowane istnieniem żadnych szczególnych przyczyn. Przeciwnie, całkowicie jest uzależnione jedynie od woli spadkodawcy i pozostaje kwestią swobody testowania.

Ponieważ skarżący nie kwestionował ważności testamentu spadkodawczyni, a jedynie podstawy wydziedziczenia, to skuteczność wydziedziczenia ma znaczenie wyłącznie dla oceny zasadności roszczenia o zachówek. Tym samym nie mieści się w ramach postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, skoro nie była kwestionowana ważność powołania do spadku z testamentu L. K. wyłącznej spadkobierczyni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2016, akt I CZ 57/16).

Tylko z tych przyczyn, że L. K. złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku została wyłączona od dziedziczenia, tak jakby nie dożyła otwarcia spadku (art. 1020 k.c.).

W sprawie o stwierdzenie nabycia spadku również wydziedziczonego traktuje się tak, jakby nie dożył otwarcia spadku. Wyłączenie od dziedziczenia (testament negatywny) może utracić moc tylko przez stosowną zmianę lub odwołanie testamentu, a zatem tylko przez testament. W postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku istotnym dla rozstrzygnięcia może być kwestia istnienia bądź ważności testamentu negatywnego. Skoro skarżący nie kwestionował ważności testamentu spadkodawczyni z 2 grudnia 2011 r. słuszne było stanowisko Sądów obu instancji, że dla niniejszego postępowania ważne było jedynie to, że formułując oświadczenie o wydziedziczeniu skarżącego

spadkobierczyni wyłączyła go od dziedziczenia jako potencjalnego spadkobiercę ustawowego.

Uznać zatem należy, że wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej wątpliwości nie uzasadniają jej przyjęcia do rozpoznania.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

M.L.

[a.ł]